
Проф. др Небојша ШАРКИЋ*

**КРИТИЧКИ ПРИКАЗ
НАЦРТА ЗАКОНА О ИЗВРШЕЊУ
И ОБЕЗБЕЂЕЊУ
("Прво читање")**

Опште примедбе

Министарство надлежно за послове правосуђа је 26. марта 2015. године завршило поступак на изради нацрта Закона о извршењу и обезбеђењу. По изјави министра правде нацрт Закона биће у јавној расправи у наредних неколико месеци, а потом ће се приступити изради дефинитивне верзије. Овај рад представља скроман допринос аутора побољшању текста и указује на неке од неправилности које по његовом мишљењу садржи предложени нацрт закона.

- Свакако да је најозбиљнија примедба аутора на предложени нацрт чињеница да се и даље садржина која се односи на рад јавних извршитеља уређује у Закону о извршењу и обезбеђењу. Наиме, и у ранијој верзији закона аутор је сугерисао да се

* Проф. др Небојша Шаркић, Правни факултет Универзитета Унион.

донесе посебан Закон о извршитељима који ће уређивати материју судских извршитеља и јавних извршитеља, с обзиром да је потпуно неприкладно да се у Закону о извршењу и обезбеђењу поред материјално-правних и процесних одредаба у толиком обиму уносе одредбе које регулишу једно питање које је искључиво организационог карактера као што је организација рада јавних извршитеља. Закон је непотребно оптерећен појединим питањима која су више административно-организационог карактера и могла би бити евентуално предмет посебног закона о извршитељима. Такође чини се да би такво решење било прикладније, јер би се у општим одредбама Закона о извршитељима уредила питања која се односе на обе врсте извршитеља (судске и оне који то обављају као приватну правосудну професију). То су питања, пре свега, о условима за обављање овог посла (како у суду тако и као јавни извршитељ). Такође, то су питања о одговорности, обавезама приликом поступања и слично. Посебан део односио би се на јавне извршитеље у коме би се детаљније разрадило питање њиховог избора, рада њихових канцеларија, извршитељске коморе, евентуално академије извршитеља, едукација извршитеља и сва друга питања која су од значаја за рад извршитеља, али заиста немају апсолутно никакве везе са Законом о извршењу и обезбеђењу.

Одредбе о извршитељима би требало да се изместе у посебан закон и да се тако сам Закон о извршењу и обезбеђењу ослободи ове врсте организационих одредаба.

- Чини се да је термин јавни извршитељ прикладнији него термин извршитељ. Наиме, закон би требало да назначи да је извршитељ генусни појам за судског извршитеља и за јавног извршитеља, а потом да прави разлику у погледу начина рада, обима овлашћења и сл. за судске извршитеље и јавне извршитеље. Дакле, чини се да би у самим уводним одредбама требало јасније назначити да је појам извршитељ општи појам те када га закон користи да се то има односити и на једног и на другог. Када говори о специфичностима судског извршитеља или јавног извршитеља онда би се користили ови термини.

- Заиста је нејасно зашто се одустало од одредбе о начелу формалног легалитета. Начело формалног легалитета је једно од најважнијих начела извршног поступка, те је његово директно спомињање и назначење у закону више него неопходно. Чиње-

ница је да кроз дух закона проистиче начело формалног легалитета, али би ипак по нашем уверењу оно морало бити и даље присутно као посебно изражено начело.

- Начело диспозиције странака у самом нацрту није правилно уређено и у том смислу сугеришем следећа решења.

Нацрт закона не прави разлику између повлачења предлога за извршење и одрицања од захтева за извршење што нам се чини као озбиљна грешка. Ако се закон већ позива на сходну примену Закона о парничном поступку онда је и у погледу овлашћења извршног повериоца морао да направи разлику између две правне ситуације. Једна када се предлог за спровођење извршења може поново поднети (наравно уколико су други законом предвиђени услови испуњени) и друга ситуација када се више никада извршни поступак не може покренути. Због тога сматрамо да би закон морао код начела диспозиције да ово питање прецизније уреди.

У погледу начела диспозиције чини нам се да је потпуно беспредметно било какво уређивање односа када сам извршни поверилац тражи одлагање. Његово је право да не тражи извршење, да у току поступка смањи извршење или да напосто одустане од извршења. Зашто би се законодавац уопште мешао у ову ситуацију и уређивао је. Уколико је жеља била да се због евидентирања старих предмета период одлагања по захтеву извршног повериоца ипак ограничи онда се ово питање може административно решити одредбама Пословника у којима ће се предвидети да, на пример, уколико се предлог за наставак извршења не покрене у року од шест месеци да ће се поступак сматрати обустављеним и административно окончати наравно уз право повериоца да тражи наставак кад год то хоће, али би тада предмет административно добио нови број.

Када је у питању одлагање по споразуму странака, такође не видим ни једно једино право суда да се уплиће у овај споразум. Ако су испуњени сви други услови за споразум странака односно ако не постоји неки од разлога мана воље (сила, претња, заблуда и сл) суд је тај који мора да поштује вољу странака. Наравно исто се односи и на јавног извршитеља.

Ситуација је сасвим другачија када захтев за одлагање тражи извршни дужник, те се ово питање мора уредити законом и то тако што ће се ограничити време у коме суд евентуално

може усвојити захтев за одлагање, условити захтев за одлагање полагањем јемства, ограничити број захтева за одлагање нпр. максимум два у току читавог поступка или на други начин ограничити права извршног дужника.

- Начело хитности поступка је свакако једно од најважнијих начела. Уосталом на то нас константно подсећа и суд у Стразбуру у примени правила Европске конвенције. Са овим начелом под руку иде и начело економичности поступка, те су све мере и радње које је законодавац предвидео позитивне. Ипак, чини се да је ово начело морало бити експлицитније изражено у самом уводном делу закона.

Наместо тога ми смо у члану 14. став 2. Нацрта добили једну потпуну неодрживу правну ситуацију. Наиме, предвиђа се да рокови које суд или јавни извршитељ одређује за предузимање радњи не могу бити дужи од осам дана ако законом није друкчије одређено. Ово је сасвим неприкладна одредба јер се читав низ радњи не може реално извршити за осам дана, те се непотребно суд или јавни извршитељ овде ограничавају да ће морати стално да доносе нова акта којима ће практично дерогирати сопствену одлуку. Узмите на пример исељење из једног великог објекта привредног друштва, које је немогуће спровести у року од осам дана или утврђивање и продају удела или акција појединог привредног друштва. Дакле, овде у начелу хитности и роковима законодавац би морао да се служи само терминима као што су хитно, најкраћи могући рок, без одлагања и сл.

- Члан 15. став 1. чини нам се такође недовољно јасан. Давање овлашћења председнику суда да може да да предмет у рад мимо утврђеног редоследа пријема уз изузетак природе потраживања, чини се непотребно велико овлашћење за председника суда ако за то не постоје неки објективизирани критеријуми. Знамо из праксе да се оваква овлашћења претварају у сопствену супротност. Закон би ипак морао да објективизира ове критеријуме са неким од могућих разлога када је ово овлашћење председнику суда дато (нпр. нарушено здравствено стање, окончање школске године, социјални критеријуми, сугестија Центра за социјални рад о поступању и сл).

- Иако аутор овога рада не претендује да је овлашћен да одлучује о уставности одредбе члана 27. и на "прво читање" указује на могућу неуставност одредбе. Наиме, овом одредбом се

предвиђа да Република Србија као извршни поверилац наплате новчане казне и трошкова њеног изрицања, извршења и наплате судских такси када су таксени обвезници физичка лица није дужна да јавном извршитељу предујми трошкове извршног поступка. Јавног извршитеља који спроводи извршење одређује председник суда тако што предмет додељује јавном извршитељу чије се седиште налази на подручју суда чији је председник, ако више јавних извршитеља има седиште на подручју тог суда, предмети се додељују равномерно према редоследу којим су јавни извршитељи уписани у именик јавних извршитеља и заменика јавних извршитеља. Ова одредба се чини неприкладном, јер се Република Србија доводи у другојачији положај. Може се десити да Република Србија покрене неоправдано поступак извршења, те се поставља питање од кога ће се тај поступак наплатити и зашто би уопште неко ко је извршни поверилац имао другојачији правни став.

- Једно од важнијих спорних питања у Нацрту новог Закона о извршењу и обезбеђењу јесте свакако место и улога одлука које доноси суд за прекршаје, те њиховог извршења. У новом Закону о прекршајном поступку потпуно бесмислено и без икаквог правног основа (узгред, по нашем мишљењу и врло неквалитетно) уређено је питање извршења одлука судова за прекршаје. Овде се уводи паралелни извршни поступак што је потпуно супротно концепту нашег правног система јер су чак и одлуке кривичних судова које се односе на новчана потраживања као и одлуке управних органа која имају класичну чинидбу спровођења према правилима извршног права. Дакле, у потпуности подржавам концепт у коме су и одлуке судова за прекршаје извршне исправе наравно под условом да се односе на новчане износе казни.

Оно што је ипак суштинско питање је како ћемо уредити овај паралелизам између два постојећа закона која су равноправна по правној снази, те да ли ће се истовремено и у Закону о прекршајима брисати одредбе које су унете којима се уводи посебан извршни прекршајни поступак.

И овом приликом треба истаћи да је уношење одредаба у Закон о прекршајном поступку било огромна грешка и резултат "правног авантуризма предлагача закона". Систем се једноставно може решити тако што ће се извршење ових одлука у

случајевима када се не ради о затворским казнама или заштитним мерама или мерама обезбеђења из надлежности прекршајних судова, напосто уступити јавним извршитељима. С једне стране подићи ћемо обим послова јавних извршитеља, те самим тим могуће је и број јавних извршитеља или број запослених у овим службама. С друге стране растеретићемо судове од непотребног администрирања на извршавању одлука судова за прекршаје. То ће с једне стране растеретити буџет, а с друге стране свакако и дебалансирати судове од неких административних послова.

Колика је неприкладност ове норме најбоље говори чињеница да је у Закону о прекршају чак предвиђено формирање већа попут "ИП већа" која према правилима тог извршног прекршајног поступка одлучују о правном леку на решење о извршењу.

Дакле, у потпуности подржавам идеју да се у Закон о извршењу и обезбеђењу поново врати ингеренција извршног права према свим одлукама судова када се ради о новчаним потраживањима, па самим тим и судова за прекршаје. Проблем на који указујемо у овом тренутку је чињеница да постоје разлике између два закона исте снаге, те да би се прво морало решити, или барем паралелно питање ингеренција судова за прекршаје у извршном поступку, односно у Закону о прекршајима брисати одредбе о извршном поступку и евентуално унети једну упућујућу одредбу која ће говорити као што је то било и раније, да се извршни поступак када се ради о новчаним потраживањима спроводи према општим правилима извршног права. Закон о извршењу и обезбеђењу онда може равноправно да третира као извршни наслов и одлуке судова за прекршаје које гласе на новчана потраживања, као што је и раније био случај.

Организационо препоручујем да Министарство правде са Комором извршитеља обави договор, те да Комора извршитеља потпише уговор са Министарством или Владом и преузме ингеренцију на спровођење извршења одлука прекршајних судова, као и других одлука када је извршни поверилац држава.

- Нажалост ни овде у овом нацрту закона предлагач се није одредио о томе ко је извршни поверилац када је потраживање на страни државе или њених органа. Питање официјелности поступка смо и раније истицали у бројним текстовима као

једно од централних питања извршног поступка. Не може се сматрати да је суд који је донео одлуку извршни поверилац јер је спајање функције извршног повериоца и суда и одлучивања у на пример извршењу казни за неприступајућег сведока пред основним судом немогуће. Дакле, основни суд би се тада појавио и као извршни поверилац и као орган одлучивања што је потпуно непримерено.

- Сугеришем да се проблем разреши тако да формални подносилац предлога у свим овим случајевима буде Републичко јавно правобранилаштво које ће преузети улогу формалног извршног повериоца, а поступак спровођења извршења поверити јавним извршитељима. На тај начин ћемо добити и на "правној чистоти" извршног права, али ћемо сигурно и убрзати извршни поступак.

У прилог ове тврдње свакако иде и објављени податак колико се смањило проценат наплате потраживања код судова за прекршаје и колико се мало наплаћују решења о кажњавању или друга судска акта у којим је држава извршни поверилац. Дакле, предлажем да се проблем официјелности поступка реши тако што ће се свако решење којим се утврђује новчана обавеза према физичком или правном лицу достављати служби јавног правобранилаштва. Служба јавног правобранилаштва када изврши формалну корекцију предлога и утврди испуњеност услова доставља ове акте Комори извршитеља односно извршитељима на терену према општим правилима о расподели предмета.

- У категорију општих примедба свакако да спада и сугестија о увођењу института "европског извршног наслова". Упркос чињеници да се Србија формално не налази у породици европских народа, већ да само тежи ка том путу, може се унапред припремити ваљан оквир за постепено усаглашавање наших прописа са европским стандардима. Наиме, европски извршни наслов представља такву правну ситуацију у којој се у такозваном "неспорним стварима" или уз сагласност извршног дужника извршење у земљи извршења може спроводити непосредно без поступка признања стране судске или арбитражне одлуке. У овом тренутку законодавац је могао да предвиди постојање оваквог правног института уколико смо на пример са неком од земаља из окружења направили билатерални споразум о међусобном признању и непосредном извршењу одлука у неспорним

стварима. Сасвим је сигурно да би се овакав споразум са лакоћом могао постићи са неком од земаља из састава бивше СФРЈ (на пример Република Српска) и да се тако овај правни институт постепено уводи у наш правни систем. Увођење европског извршног наслова подразумевало би дакле постојање могућности да се, док не уђемо у Европу у пуном капацитету, билатерално закључе уговори са појединим земљама тако што ће се уз сагласност извршног дужника или када се ради о неспорним стварима (судска поравнања, пресуде на основу признања, пресуде на основу одрицања и сл) директно спроводити без претходног поступка признања стране судске или арбитражне одлуке. Овакво решење не само што би имало едукативни карактер у смислу постепеног прилагођавања и упознавања са овим новим правним институтом, већ би умногоме и убрзало правну процедуру јер постоји велики број спорова физичких и правних лица са физичким и правним лицима из региона (разводи бракова, привредна сарадња и сл). На овакав начин би се дакле, поступак убрзао а наш правни систем бисмо постепено прилагођавали европским стандардима.

- Члан 52. Нацрта предвиђа, сасвим исправно, начело сразмере и то тако што се суд односно јавни извршитељ старају да избором средстава те предмета извршења ради намирења новчаног потраживања постигну равнотежу између што делотворнијег и повољнијег намирења извршног повериоца и тежње да се што мање задре у имовину извршног дужника. Ипак, овде недостаје став 2. који би предвидео када ово правило не важи. Сасвим сигурно да ово правило не може да важи уколико сам извршни дужник избегава спровођење извршења или на други начин врши злоупотребу права. Примери из праксе нам често говоре о томе како извршни дужник у намери да избегне спровођење извршења неће да уради неку радњу (на пример да сам отклони кварове, а каткад суд призна право извршном повериоцу да отклони те недостатке на пример на стану о трошку извршног дужника, онда пак извршни дужник ставља примедбу да је извршни поверилац то урадио скупо или да то није у сразмери са обимом извршења).

Дакле, сугеришем да се члан 52. допуни објективизираним критеријумом шта подразумева сразмера на пример да се неће продавати стан због дуга који представља промил или проценат

вредности стана, али исто тако да се извршни дужник неће "штедети" ако злоупотребљава право или не предузима одређене радње којима би могао да сам отклони ову насталу несразмеру између обима извршења и евентуалног дуга.

- Глава IV посебног дела Закона о извршењу и обезбеђењу у одредбама којима се уређују питања спровођења одлука из породичних односа није добро обрађена, а новине које су уведене су само довеле до урушавања већ утврђеног система који је функционисао. Најједноставније се чини да одредбе важећег Закона о извршењу и обезбеђењу остану на снази јер ове измене у целокупној глави не да не представљају побољшање већ имају и безброј појединачних недостатака које сада не бисмо елаборирали. Ипак примера ради морамо навести да се у овоме нацрту не прави довољно разлика између одузимања и предаје детета, о начину обавештавања када се ради о одузимању, када се ради о предаји детета. У Нацрту такође није ни прикладно, на адекватан начин исказана специфичност ових спорова. Такође није исказана ни обавезна улога органа старатељства, те других стручних лица, психолога, психијатара, социјалних радника, лекара опште праксе или напосто стручне помоћи коју ће суд користити у спровођењу ових надасве специфичних одлука. Уколико није могао да изврши побољшање текста, онда се чини да предлагач није требало ни да дира ове одредбе јер је са предложеним решењима само дошло до урушавања већ уређеног система.

- Последња начелна примедба се односи на одредбу члана 511. која се чини до те мере непримереном да је заиста тешко исту и објашњавати. Потпуно је нејасно како то предлагач предвиђа да се извршни поступак или поступак обезбеђења који је покренут пре више од две године пре ступања на снагу овог закона прекида по сили закона даном ступања на снагу овог закона. У ставу 2. законодавац предвиђа у Нацрту, да је извршни поверилац дужан да суду односно јавном извршитељу поднесе предлог да се поступак настави уз предлог за предузимање конкретних одређених процесних радњи у року од 30 дана од прекида поступка, иначе се поступак извршења односно обезбеђења обуставља. Оваква административна мера може евентуално бити предвиђена у Пословнику. Административно разврставање предмета у окончане или неокончане заиста нема никакве везе са

правилима извршног права. Министарство правде би вероватно било срећно да нема ни један једини стари предмет. Нажалост, свако ко се иоле бавио судским поступком зна да се предмети не завршавају тако што у закону стоји да су сви предмети завршени. Нарочито у извршном поступку предмети се завршавају мукотрпним радом на терену и постизањем професионалних ефеката у спровођењу извршења. Дакле административно окончање поступка може да буде "Потемкиново село" којим би Министарство правде хтелo да прикаже да је стање у појединој области боље него што заправо јесте. Сматрам да овакву одредбу треба брисати, а већ је речено да се у одредби о одлагању може предвидети, и то у Пословнику, искључиво да ће се предмет уколико ниједна од странака не предузима одређене радње или поднесе предлог за одлагање предмет развести као окончан уколико у одређеном временском периоду нема никаквих активности. Административно окончавање поступка путем закона представља најгрубљу повреду правила извршног поступка, те сам апсолутно и категорично против оваквог решења.

Појединачне примедбе

У овом делу рада биће речи о неким мање значајним су-гестијама које се односе на поједине одредбе Закона.

- У члану 29. став 1. треба додати и депозит код јавног бележника, јер је према одредбама Закона о јавном бележничтву отварање депозита дозвољено. У упоредном праву јавни бележници имају депозите попут судских бележника, те се и у наш правни систем постепено овакво решење треба уводити.

- У члану 59. реч "може" треба заменити са "мора". Наиме, одредба гласи да изврши поверилац може у предлогу за извршење назначити да извршење спроводи јавни извршитељ иначе извршење спроводи суд. Дакле, ми сматрамо да се овде ради о императивној одредби којом извршни поверилац користећи право диспозиције одлучује да ли хоће у суду да се спроводи извршење или код јавног извршитеља.

- Одредба члана 61. о повлачењу предлога за извршење детаљније је анализирана у општим одредбама код диспозиције странака. Наиме, треба направити разлику између повлачења и одрицања попут парничног поступка, с тим што се за повлачење

мора тражити пристанак извршног дужника, док се за одрицање од поступка извршења ова сагласност не би тражила.

- Одредба члана 74. би морала бити измењена како у рубруму, тако и у садржини. Наиме, Нацрт предвиђа случајеве када се жалба обавезно доставља на одговор. Жалба се увек мора доставити на одговор јер на то упућује начело контрадикторности на које се сходно примењује и Закон о парничном поступку и у извршном поступку. У истој одредби члана 74. став 6. законодавац уводи рок од пет дана. Чини се да је непримерено толико мешање рокова и ако је за жалбу предвиђен рок од осам дана онда се чини да би било прикладно да се ови рокови изједначе, те да је и право на одговор на жалбу исто пет дана. Разлика од три дана нити ће убрзати поступак, нити ће нешто суштински променити, а може само да отежа сналажење у спровођењу закона.

- О одредби члана 75. и њеној непримерености већ је било речи. Наиме, Закон у ставу 3. предвиђа да је другостепени суд дужан да решење о жалби донесе у року од 15 дана од дана када је примио жалбу, одговор на жалбу и списе предмета и да га отпрати наредног радног дана од дана доношења. Ову одредбу треба најпре језички уредити, а потом и размислити о краткоћи и неприкладности рока од 15 дана за одлучивање у другостепеном поступку.

- Даље, треба размотрити одредбу члана 89. став 1. Наиме, њом се предвиђа да извршни дужник може када је извршење већ окончано поднети суду предлог за противизвршење. Чини се, да се предлог за противизвршење може поднети у сваком оном случају када је извршни дужник имао одређених последица. Зашто би било потребно да се на пример намири целокупан дуг, па се тек онда дозволи противизвршење или да се започето иселење из стана и из пословних просторија у потпуности спроведе да би се спроводило противизвршење. Наиме, ако су испуњени услови за противизвршење оно се може тражити у сваком тренутку без обзира на то да ли је извршење спроведено у потпуности или не. Наравно противизвршење ће се тражити само у оном обиму, количини и начину који је до тог тренутка спроведен. Ипак, суд може у противизвршењу омогућити утврђивање права извршног дужника, а сада извршног повериоца да се поступање по пред-

логу извршног повериоца, а сада након дозволе противизвршења извршног дужника неће даље спроводити.

- Одредба чл. 96. и 97. Нацрта Закона о извршењу и обезбеђењу анализирана је на самом почетку рада код општих одредаба о диспозицији. Овде треба поновити сугестију да је право извршног повериоца, да увек и неограничено тражи одлагање, јер је то у његовој диспозицији. Такође, суд не би требало ни да се “меша” у сагласност воља странака ако су оне постигле споразум и о томе закључиле судско или поравнање пред јавним бележником. Ипак суд може да ову област ограничи неком од административних мера о чему је већ било речи, у пословнику у погледу обавезе да се настави извршење, да се обавести суд о дефинитивном окончању поступка или да се поступак административно оконча до “појаве извршног повериоца”.

Обавеза је законодавца да само детаљно уреди питање одлагања извршења на предлог извршног дужника, што је предмет одредбе члана 98.

- Заиста је нејасно да и нови предлагач закона у Нацрту закона прави исту грешку на коју је стручна јавност указивала у више наврата у погледу извршења на покретним стварима. Наиме, у одредби члана 201. као извршне радње предлагач Нацрта тврдоглаво инсистира на следећим радњама: попис и процена ствари, продаја ствари и намирење извршног повериоца из продајне цене. Готово је нејасно зашто је изостала извршна радња одузимања, када она заправо има пресудан значај у поступку спровођења извршења на покретним стварима. Како ћете приступити продаји ствари, те предаји ствари купцу уколико ствар нисте одузели.

Она не само што мора бити назначена у закону, него мора бити и детаљно образложена са становишта начина поступања извршитеља (судског или јавног извршитеља), те права и обавеза физичких и правних лица приликом одузимања ствари и сл. Дакле, извршење на покретним стварима не може се имажинарно спровести тако што ће се ствари пописати и проценити, а потом продати. Свакако да је најважнија и централна радња управо одузимање о којој Нацрт ништа не говори.

- У одредби члана 211. мора се детаљније разрадити питање чувања ствари. Наиме, према Закону о јавним бележницима јавни бележници поседују депозит те се чување ствари може по-

верити и јавном бележнику. Осим наведених ситуација које је законодавац описао, у пракси постоје и ствари које се не могу дати на чување само суду или евентуално јавном бележнику, већ се морају дати на чување некој специјализованој служби, као што је банка ради отварања сефа за држање слика или других уметнина, складиштар у случају да се ради о некој одузетој роби и сл. Богатство судске праксе нас учи да смо имали чак и животних ситуација када је одузето стадо оваца од извршног дужника, те се поставило питање спровођења извршења јер је стадо оваца морало бити дато специјализованом чувару (као што је земљорадничка задруга или нека фарма која може да без тешкоћа обави овај посао). Стога, ова одредба мора бити допуњена јер ствари нису увек тако једноставне да се само могу сместити у судски депозит или евентуално депозит код јавног бележника. Наравно, ово све у случају када суд или извршитељ процени да ствар не треба да буде дата на чување код извршног дужника, већ се користе оне одредбе о поверавању другом лицу које има државину ствари.

- Једна од највећих примедба стручне јавности на важећи Закон о извршењу и обезбеђењу, када говоримо о појединостима, односила се на одредбу о вештачењу. Срећом предлагач Нацрта је ову бесмислену одредбу избрисао, али ово питање ипак није уредио на адекватан начин. Наиме, члан 215. говори о процени ствари, и то тако што предвиђа у ставу 1. да се ствари по правилу процењују када се и пописују. Ствари процењује суд односно јавни извршитељ. Ипак нејасноћа лежи у одредби става 3. који предвиђа да суд односно јавни извршитељ може да процени ствар на основу писменог обавештења о цени које добије од одговарајућих организација, институција или правних и физичких лица одговарајуће струке. Извршни поверилац и извршни дужник могу споразумно да одреде вредност ствари.

Овде се сада поставља питање какав је процесни положај, те каква су права странака у погледу датог мишљења о процени цене. Заиста је нејасно зашто и овај предлагач закона, као и претходни “бежи” од уобичајених термина, као што су вештак, проценитељ, давалац стручног мишљења и сл. Када се ради о стварима које не могу бити у промету (лекови који су ван промета, наркотици, оружје које је ван промета и сл) суд мора прибавити стручно мишљење о томе да ли се одређена ствар може уопште

ставити у продају или не. Ако је украдена слика, део културног блага Србије или се ради о археолошким, нумизматичким или другим збиркама онда ћемо прибавити стручно мишљење од стручних институција о томе да ли се уопште може спроводити извршење.

У појединим случајевима морамо затражити стручно мишљење од специјализованих физичких или правних лица о појединој вредности, као што су на пример, продаја акција или удела, те је само лице које се бави берзанским трансакцијама овлашћено да процени ову вредност, а имајући у виду да су акције и удели и те како предмет извршења у земљама са развијенијим тржишним односима.

Ипак, најкомплексније питање је код процене вредности земљишта или непокретности. Прибављање мишљења које неко да, у форми није довољно ни прецизно ни јасно, нити представља довољну гаранцију. Овом питању се морала посветити већа пажња тако што ће се најпре проценити о каквим се врстама давања стручног мишљења ради и потом одредити какав је процесни положај тих лица. Дакле сасвим сигурно да процесни положај Центра за социјални рад у извршавању одлука о поверавању, одузимању или уређивању начина виђања детета не може бити исти са лицем које нам даје процену вредности капитала. Исто тако какав је процесни положај лица које нам даје процену вредности једне фабрике која је предмет извршног поступка, односно каква су права на дато мишљење приликом процене. Одредба о процени ствари из члана 215. мора бити неупоредиво детаљније разрађена и мора бити брижљиво дорађена.

- Иако је у уводним одредбама овога рада речено да је централно питање разграничење организационих одредаба из Закона од процесних и материјално-правних одредаба, ипак овде треба анализирати и указати само на једну одредбу о извршитељима која је чини се еклатантна.

То је одредба члана 512. која на прво читање делује, најблаже речено неправично. Наиме, њоме је одређено да су јавни извршитељи и заменици јавних извршитеља (који немају положен правосудни испит **оп. аутора**) дужни да положе правосудни испит до 1. јануара 2017. године. Ако дотле не положе правосудни испит биће разрешени. Заиста је нејасно како је могуће да законодавац уводи ретроактивну обавезу и то на овакав на-

чин. Такође је неприкладно да се у релативно кратком року од непуних две године наметне тако једна озбиљна обавеза.

Од самог почетка увођења службе извршитеља у наш правни систем, аутор овога чланка је сматрао да извршитељи треба да имају положен правосудни испит. При том ставу остаје и сада и подржава иницијативу да се извршитељи који од доношења новог закона или измена и допуна закона буду бирани на место јавних извршитеља или заменика јавних извршитеља могу то постати само под условом да између осталих услова испуне и услов да имају положен правосудни испит. Категорично сам против ретроактивног увођења обавезе извршитељима да имају положен правосудни испит и то у тако кратком року. Заиста претећи делује одредба да ће свако ко не положи правосудни испит бити разрешен, ако имамо у виду чињеницу да су се људи определили да им је то једина професија, да су уложили знатнија материјална средства, да су запослили друге сараднике у своје канцеларије. Не може се законодавац тако лако играти са увођењем прописа и то са ретроактивном снагом. Ову одредбу треба потпуно брисати, а у одредбу о условима за избор ставити, наравно, само да извршитељи који се бирају наконступања на снагу овог закона, а хоће да обављају послове јавних извршитеља поред осталих услова морају имати и правосудни испит.

По старом, али у овом случају не добром обичају, прелазне и завршне одредбе могу имати значајне негативне последице. Већ је указано на одредбе чл. 511. и 512. Нацрта, а овде треба указати и на одредбу члана 509. Нацрта, која може проузроковати велике проблеме у раније започетим поступцима јер говори о укидању одлуке, не прецизирајући које. Мислим да реч одлука, треба да буде замењена речима “решење о извршењу” и да се у том случају улази у много “чистију” процесну и материјално правну ситуацију.

Закључак

Нацрт Закона о извршењу и обезбеђењу чини се да би се најбоље могао описати познатом максимом “корак напред корак назад”. Наиме, ван сваке сумње је да је Нацрт извршио одређена побољшања. Осим језички бољег одређења јавних извр-

шитеља законодавац је у структуралном смислу побољшао једно од централних питања а то је питање двостепености поступка. Питање одлагања извршења, као и питање вештачења су свакако боље уређена него у претходном закону. Такође постоје и одређена побољшања која се односе на обуставу поступка која је заиста раније трпела изузетне критике стручне јавности.

Ипак број примедба које су у овом раду, само на основу “првог читања” изнете подразумева да се ради о изузетно сложеној и комплексној материји коју свакако треба још дорађивати и ни у ком случају не треба журити са новим решењима.

Осим централног питања, јер би се одредбе о извршитељима морале регулисати посебним организационим законом, од озбиљнијих питања свакако, да резимирајући све наведено, апострофирам питање одлука судова за прекршаје, те извршење других одлука које су донете од стране судова у кривичном, парничном или ванпарничном поступку, а које се могу спроводити према правилима извршног права. Чини се да би у организационом смислу најадекватније решење било, као што је назначено, да се предмети достављају Републичком правобраниоцу као законском заступнику државе, а да потом Републичко правобранилаштво преко Коморе извршитеља и јавних извршитеља као службе за спровођење извршења обезбеди пуну ефикасност и оствари оно што је основни циљ, а то је растерећење судова, пуњење буџета и повећање нивоа правне свести и правне културе и наравно дисциплине грађана.